

Történelem az Ipoly túloldaláról

A Balassagyarmati Honismereti Kör közelmúltbeli rendezvénye az 1919. január 29-i csehkiverésre való emlékezés témaköréből merített, hiszen Balassagyarmat 20. századi történetének e kiemelkedő eseménye során a város polgárai, köztisztviselői, a vasutasok és a diákok a környéken állomásozó katonaság segítségével fegyverrel kiűzték a cseh megszálló csapatokat, s ezáltal Balassagyarmat megmaradhatott Magyarország részeként. A hős cselekedetért Balassagyarmat elnyerte a Civitas Fortissima címet.

Balassagyarmat. A téma sok fiatal érdeklődését felkeltette, így a felvidéki Csáb község pedagógusa, Fónod Zsuzsanna is a balassagyarmati Madách Imre Városi Könyvtár Helytörténeti Gyűjteményében gyűjtötte adatai egy részét a Komáromi Selye János Egyetemre, Simon Attila profesz-

szor vezetésével készített szakdolgozatához, mely az első világháborút lezáró események, az Osztrák-Magyar Monarchia felbomlása és a csehszlovák állam létrejötte időszakát vizsgálta 1918–1920-ig. Az új állam fegyveres erővel igyekezett határait minél délebbre tolni, a magyar

etnikumú lakosságot is fennhatósága alá vonva. Ennek az invázióknak ellenállva győztek a balassagyarmatiak, ám Ipolyságot elfoglalták a cseh legionáriusok, s csak a tanácsköztársaság magyar katonái szabadították fel május folyamán a cseh megszállóktól. 1919. június 12-én a Legfelsőbb Tanács deklarálta a vég-

leges csehszlovák-magyar határvonalat, így a magyar katonaság kivonult Ipolyságról, s az Ipoly északi oldalán elfoglalt falvakból, hiszen az Ipoly folyó képezte a határvonalat.

Hiánypótló szakmunkájában s előadásában Fónod Zsuzsanna bemutatta az ipolysági és ipolynyéki járásban zajló harci

eseményeket, s az államalakulás körüli túlkapásokat. A cseh hivatalnokok eltávolították a magyar nemzeti kultúrát és a történelmet szimbolizáló szobrokat és emlékműveket. A társadalom képét jelentősen megváltoztatta, hogy a magyar értelmiség jelentős része nem tette le a hűségesküt az új államra, ezért kiutasították őket Magyarországra. Az értelmiséget a továbbiakban csupán a helyi papság képviselte, akik magyarul celebrálták a miséket. A harcok elmúltával a magyar falusi lakosság kevésbé érzekelte a változást, továbbra is megtartotta magyar népszokásait, az iskolában magyarul tanult, s az ipolynyéki járás lakosai Balassagyarmat vonzáskörzetét sem cserélték fel más-

ra, hiszen, ha betegek voltak, oda jártak kórházba, oda hozták a vásárba terményeiket, s ha lehetett, ott vásároltak be.

A Civitas Fortissima eseményére idén Fónod Zsuzsanna elővezetes előadásával emlékeztek a Honismereti Kör tagjai és az érdeklődők, valamint a Balassagyarmati panteon középiskolásvetélkedő 11 döntős csapatának képviselői, akiknek ez az összejövetel volt az egyik felkészítővetélkedő döntőjére.

